

lahaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov. Dnevno razen sobot, nedelj in praznikov. Published daily except Saturdays, Sundays and Holidays.

1939—YEAR XXXI. Cena štampa je \$6.00. Entered as second-class matter January 15, 1928, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. CHICAGO, ILL., PETEK, 9. JUNJA (JUNE 9), 1939. Subscription \$6.00 Yearly. STEV.—NUMBER 112

Brutalnost nazijske policije v Češkem razgaljena

Časne aretacije nasprotnikov Hitlerjevega režima

UČENJE JETNIČNIKOV V JEČAH

Berlin, 8. jun. — Nemška tajpolicijska služba skuša zlomiti pasivni odpor Čehov proti nazijski vladi z brutalno silo. Tako uvajajo potaiki, ki prihajajo v Berlin iz bivše češkoslovenske republike. Čehi so silno razburjeni zaradi trpinčenja jetnikov v ječah.

Nazijske avtoritete so zapredale bodočim aretacijam, da bodo uveljavile drastične ukrepe, da zlomijo odpor čeških prebivalstva. Iz bojazničnosti, bodo naciji uresničili grožnje, ki lahko prinese katastrofo, če Francišk Chvalkovsky, zunanji minister češkoslovenskega ministra Ribbentropa in apiral, naj podvzame ukrepe, da se ublaži napeta situacija.

Nemški vojniki na Češkem v njih svojim sorodnikom v nazijski omejitvi, da so dobili dovoljenja, da morajo biti v svobostanovanjih že ob desetih urah. Kadar so zunaj po tej morajo biti le v skupinah. Če so dobili instrukcije, da morajo poslušati le gotove gostilničarje.

kinogledališčih, kjer so nemško okupacijo češke republike kazali ameriške in francoske filme, kažejo zdaj nemške kinogledališča, da se ublaži napeta situacija.

Neki poročilo pravi, da nazijska policija aretirala osebe v nekem kinogledališču v Pragah, ker so se smejali, ko se predvajal film, ki je bil pripisovan nazijsko-italijanski vojni pogodbi.

Pragi so silno vznemirjeni zaradi usode čeških uradnikov, ki bodo morali odstopiti pred nazijskimi sodišči zaradi obtožbe veleizdajstva. Vse žabe se nanašajo na čine, ki jih ti izvršili pred Hitlerjevo vojno češke republike.

Dr. Hajka, direktorja policije, je bil preden je bil odločen za vlogo bivšega predsednika češke republike Benes, tudi razburja prebivalce. Kajer trdijo, da je umrl na v Berlin, kamor ga je nazijska policija odvedla kot jetnik, dočim drugi pravijo, da se nahaja v zaporu. Naciznanikanjo poročila o njegovi smrti in mučenju.

Češka podjetja in trgovine v čeških mestih kupujejo električno energijo po zelo nizki ceni. Gonja jih židom je v polnem razmahu. Prav tako masne aretacije uradnikov proti nazijskim oblastem.

Baron Konstantin von Neudorf, "protektor" Češke in Moravske, se je včeraj vrnil v Berlin. On je odpotoval v Berlin, da informira Hitlerja o politični situaciji. Diktator je hotel pritisniti nanj, da se je vrnil v Prago.

Češkopoljski se nahaja v Berlinu, teoretično kot reprezentant v Pragi, toda ob svojem zadnjem odhodu v glavno mesto Nemčije je bil informiran, da je nazijska policija zasedla urad češkega poslanstva, njemu pa so odvzeli, naj si poišče drugo stanovanje.

Amička dezertirja sta deportirana

Los Angeles, Cal., 8. jun. — Ameriški sodnik Leon Yankovic je odločil petico proti dezertirju Hansu Kurth in G. Hermannu, ki sta prišla nelegalno v Ameriko, čeprav je pešnik naziglasala, da jih čaka večji zapor in morda tudi smrt. Kurth je bil poslan nazaj v Nemčijo, v Haberman sta de-

Estonija, Latvija v nemškem taboru

Nazijska diplomacija se ponaša z zmago

Berlin, 8. jun. — Nemčija je včeraj podpisala nenapadalen pakt z Estonijo in Latvijo in nazijski tisk je takoj objavil podpis pakta za veliko zmago nemške diplomacije in udarec Veliki Britaniji in Franciji, ki skušata obkoliti Nemčijo s sovražniki. Naciji tudi napovedujejo polom pogajanj glede sklenitve vojaškega pakta med Anglijo, Francijo in Rusijo.

Naciji trdijo, da je podpis pakta tudi udarec predsedniku Rooseveltu. Roosevelt je v svojem mirovnem apelu pred nekaj tedni omenil tudi Estonijo in Latvijo kot državi v grupi 29 drugih, ki se boje napada s strani Nemčije in Italije. Apel je naslovljen Hitlerju in Mussoliniju in ju pozval, naj dasta zagotovilo, da ne bosta napadla teh držav.

List Hamburger Fremdenblatt piše, da je Nemčija s podpisom pakta z Estonijo in Latvijo preprečila sklenitev avtomatične militaristične zveze med Veliko Britanijo, Francijo in Rusijo. Vrata so zaprta in odprle se bodo le, če bo politika teh držav krenila v drugo smer.

Danska je že prej podpisala nenapadalen pakt z Nemčijo, Norveška, Švedska in Finska so bile tudi pozvane, naj sklenejo pakt z Nemčijo, a so poziv odbile. Hitlerju so odgovorile, da ne vidijo nevarnosti napada, zato ne marajo skleniti pakta.

Hamburger Fremdenblatt omenja tudi razgovore med jugoslovanskih regentom Pavlom in Hitlerjem ter drugimi voditelji nazijske Nemčije. List trdi, da bo Jugoslavija izstopila iz Lige narodov v interesu tesnejše kooperacije z Nemčijo in Italijo.

Lewis oplazil sovražnike unij

Akcija proti kršiteljem delavskega zakona

Washington, D. C., 8. jun. — John L. Lewis, predsednik Kongresa industrijskih organizacij, je pozval kongres, naj takoj sprejme zakonski načrt, ki prepoveduje oddajanje vladnih naročil firmam in delodajalcem, ki najemajo špijone, stavkokeze ter se poslužujejo oborožene sile v boju proti organiziranim delavcem. Dalje je sugestiral, naj vlada odreče posojila, subvencije in naročila kompanijam, ki so bile obtožene in spoznane za krive kršenja Wagnerjevega zakona.

Lewis je vključil svoje sugestije v izjavo, katere je bila predložena senatnemu odelku za delo. Ta vodi zdaj zaslišanja o zakonskem načrtu, ki prepoveduje najemanje špijонов in stavkokazov v konfliktih med delavci in delodajalci. Ekonomske sankcije proti korporacijam, ki kršijo delavske zakone, je Lewis označil za bistveni del zakonskega načrta. Avtor načrta je senator La Follette, progresivec iz Wisconsin.

"Prepoved najemanja špijонов in stavkokazov ni dovolj," je rečeno v izjavi. "Načrt mora dobiti zobe, to pa se bo zgodilo le, če bo federalna vlada jasno povedala, da ne bo pomagala kršilec delavskih zakonov in jim oddajala naročila."

Španija zgradi trgovsko mornarico

Burgos, Španija, 8. jun. — General Franco je včeraj naznanil, da bo njegova vlada zgradila več trgovskih ladij, da poveča svojo trgovino v tujemstvu. V to svrhu bo potrebovala \$70,000,000 na podlagi že odobrenega načrta.

DELAVSKI ODBOR NASTOPI PROTI DRUŽBI

Obtožil jo je nepošteno taktike

Chicago, 8. jun. — G. L. Patterson, pokrajinski direktor federalnega delavskega odbora, je vložil tožbo pri federalnem distriktnem sodišču proti International Harvester Co. Kompanija, ki izdeluje poljedelske stroje, je obtožena nepošteno taktike namram delavcem v šestih tovarnah v žitniški okolici, v katerih je uposlenih 21,000 delavcev.

Tožba je bila vložena potem, ko se je unija pritožila pri delavskem odboru zaradi šikaniranja njenih članov. Delavci so organizirani v uniji Farm Equipment Workers, ki je vključena v Kongresu industrijskih organizacij.

Patterson pravi, da se je konflikt med organiziranimi delavci in kompanijo pričel takrat, ko je federalno vrhovno sodišče potrdilo Wagnerjev zakon. Delavski odbor je kmalu potem odredil, da mora kompanija razpuščati kompanijsko unijo v svojih tovarnah. Družba je obljubila, da se bo to zgodilo, toda obljube ni držala.

Norveški delavci proti fašizmu

Izjava delavskega župana

New York. — (FP) — "Fašistična in nazijska propaganda nimajo uspeha na Norveškem," je dejal Trygve Nilsen, župan v Oslu, glavnem mestu Norveške, v razgovoru z reporterji, ko je stopil na ameriška tla v New Yorku. Nilsen je bil izvoljen za župana kot kandidat delavske stranke.

V svojem razgovoru z reporterji je Nilsen orisal napredek delavske stranke na Norveškem. Dejal je, da stranka dela za odpravo kapitalizma, ki naj bi ga nadomestil socializem. Velika brezposelnost pred petimi leti je bila vzrok, da so se delavci pričeli bolj zanimati za socializem. Pri volitvah so skoro v vseh večjih mestih zmagali kandidati delavske stranke. Vlada je v zadnjih letih izboljšala socialno zakonodajo in uvedla bolezensko zavarovanje. Otrsko delo v industrijah je bilo odpravljeno in zdaj vlada izvaja stanovanjski program na široki podlagi.

Angleški kralj in kraljica v Ameriki

Državni tajnik Hull pozdravlja dvojico

Niagara Falls, N. Y., 8. jun. — Angleški kralj Jurij VI. in kraljica Elizabeta sta včeraj tu stopila na ameriško ozemlje. Prijeljala sta se s posebnim vlakom v spremstvu visokih uradnikov.

Državni tajnik Cordell Hull je pozdravil dvojico, ko je izstopila iz vlaka, v imenu ameriške vlade. V svojem govoru je naglašal, da jima ameriško ljudstvo želi najboljše in je veselo obiskovalca. Hull je govoril tudi o prijateljstvu med Združenimi državami in Veliko Britanijo in obisk kraljeve dvojice je nadaljnji dokaz tega prijateljstva.

Ceremonije na kolodvoru so trajale le nekaj minut, nakar sta kralj in kraljica s svojim spremstvom zasedla vlak, ki je odšel proti Washingtonu. Mnogi so opazovala sprejemne ceremonije iz daljave. Kolodvor je stražilo 2600 državnih milicnikov in ti niso pustili ljudi bližje.

Anglija naznanila obnovo pogajanj z Rusijo

Domače vesti

Čikaške vesti Chicago. — Frances Godina, žena upravitelja Prosvete, je že tri tedne v bolnišnici Mary Thompson Women & Children Hospital, kjer je bila operirana. Njeno stanje se je precej izboljšalo in upanje je, da še ta teden zapusti bolnišnico. Zelimu ji hitrega okrevanja. — Frank A. Kobal, sin Valentina Kobala, znanega letovičarja v Clarendon Hillsu, je zadnje dni dovršil študij v Wabash Collegiju in prejel je red "Bachelor of Liberal Arts." Mladik Kobal se je v teku svojih študij odlikoval v raznih sportnih aktivnostih in v tem oziru je dobil več priznanj.

RUSKI ODGOVOR NA ANGLEŠKO NOTO

London, 8. jun. — Predsednik angleške vlade Chamberlain je sinoči naznanil v parlamentu, da bo zunanji urad poslal posebno emisarja v Moskvo z namenom, da ta obnovi in pospeši pogajanja glede sklenitve militaristične in obrambne zveze med Veliko Britanijo, Francijo in Sovjetsko unijo. Obe, Anglija in Francija, se še vedno trudita, da potegneto Rusijo v svoj blok, ki naj bi ustavil agresivno nazijsko Nemčijo in fašistične Italije.

Pogajanja so se zavlekla, ker sovjetska vlada vztraja pri svojih zahtevih, da mora vojaški pakt garantirati neodvisnost baltičkih držav — Estonije, Letске in Finske, čeprav te odklanjajo tako garancijo in so že javno izjavile, da hočejo ostati nevtralne.

Diplomatje zdaj ugibajo, kakaj se je Chamberlain odločil, da pošlje le reprezentanta guhanje urada v Moskvo namesto druge osebe, ki ima visoko pozicijo v vladi. V Moskvo bo najbrž odpotoval William Strang, ki je spremljal Chamberlaina, ko je obiskal Hitlerja v Berchtesgaden u Godesburgu zadnje jeseni. Strang se je udeležil tudi monarhove konferencije, na kateri sta Chamberlain in francoski premier Daladier kapitulirala pred Hitlerjem in Mussolinijem in kateri je sledilo razkrojne češkoslovaške republike.

Chamberlain je dejal v parlamentu, da se Moskva strinja z glavnimi točkami predlaganega vojaškega pakta, treba pa je še odpraviti nekatera nesoglasja, ki ovirajo sklenitev pakta. Dalje je rekel, da sta Anglija in Francija dali razumeti Moskvi, da sta ji pripravljene pomagati v slučaju sovražnega napada.

Moskva, 8. jun. — Pravda, glasila komunistične stranke, piše, da je sovjetska vlada formalno odgovorila Angliji glede predlaganega načrta sklenitve militaristične zveze med njo, Veliko Britanijo in Francijo. V odgovoru insistirajo, da morajo vsi tri velike garantirati neodvisnost tudi Letski, Estoniji in Finski in to ne glede na stališče, ki so ga zavzele te države.

Chamberlain je dejal v parlamentu, da se Moskva strinja z glavnimi točkami predlaganega vojaškega pakta, treba pa je še odpraviti nekatera nesoglasja, ki ovirajo sklenitev pakta. Dalje je rekel, da sta Anglija in Francija dali razumeti Moskvi, da sta ji pripravljene pomagati v slučaju sovražnega napada.

Zmaga skladiščnih delavcev na zapadu

San Francisco, Cal. — Unija skladiščnih delavcev (CIO) je zmagovala v stavki proti United Fruit Co. Dobil je pogodbo, ki določa zvišanje mezd in skrajšanje delovnika. Stavka je trajala devet tednov.

Delavski odbor o svojem delu

Poravnal je veliko število stavk

Washington, D. C. — (FP) — Federalni delavski odbor je praktkar objavil poročilo o svojem delu. Iz tega je razvidno, da je nadziral 2906 tujnih volitev glede reprezentacije pri kolektivnih pogajanjih, katerih se je udeležilo 623,967 delavcev, v zadnjih dveh letih. Druge številke kažejo, da je prišlo v istem času pred odbor 2142 stavkovnih slučajev, v katerih je bilo prizadetih 368,865 delavcev, in večino stavk je odbor poravnal. 235,684 delavcev.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna na Zdravne drave (even Chicago) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za tretji leta; na Chicago in Ciero \$7.50 na leto, \$3.75 za pol leta; na inozemstvo \$9.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Ciero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Člene oglaševati po dogovoru. Rokopisi literarne vsebine (črtice, pesni, drame, romani itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and uncollected articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom PROSVETA 1457-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Konec ljudske fronte v Franciji

Delegatje socialistične stranke v Franciji so na strankinem kongresu v Nantesu zadnji teden zaključili s 5490 glasovi proti 1761, da stranka ne bo več na noben način sodelovala s komunisti.

V istih dnevih je zborovala delavska stranka Anglije, katera je ponovno in z ogromno večino sklenila, da ne mara nobene skupne fronte s komunisti in ostanki nekdanje liberalne stranke, kateri pripada Lloyd George.

Prej omenjeni sklep francoske socialistične stranke pomeni, da je zdaj konec znane "ljudske fronte" v Franciji. To fronto so prav za prav že razbili Daladierjevi radikalni socialisti in zdaj so jo socialisti formalno pokopali.

Tako so delali tudi komunisti v Španiji, kakor zdaj piše Luis Araquistain, eden voditeljev španske socialistične stranke in bivši španski poslanik v Parizu med špansko civilno vojno.

Pogostitev v Berlinu

Sijajna počastitev in pogostitev, katere je bil deležen v Berlinu pred nekaj dnevi jugoslovanski regent, knez Pavle, ni bila brez političnih in ekonomskih namenov.

Hitler je Pavla osebno sprejel z vojaškimi častmi, osebno mu je razkazal mračno vojaške mašine in osebno ga je pogostil s pompozno banketom.

Kaj hoče Hitler zdaj od Jugoslavije, še ni natančno znano, toda korespondent je izvedel, da Hitler namerava Jugoslavijo popolnoma izolirati od njenih balkanskih zaveznikov.

To ne bo okupacija po zgledu Čehoslovakije — drugega Monakova ne bo treba za to — kljub temu bo okupacija na znotraj in protektorat — na zunanji lahko ostane stara forma, kakršna je.

Razvoj industrije v Jugoslaviji

V narodni skupščini je v proračunski razpravi minister za trgovino in industrijo navajal nekaj zanimivih podatkov glede obsega in razvoja naše industrije in položaja njenega delavstva.

Med letom 1938. je naša industrija zaposlila okoli 20,000 novih delavcev, s čimer se je zvišalo število delavcev za 8 odst. V minulem letu se je zvišala povprečna zavarovana dnevna meza pri delavstvu, ki je zavarovano pri socialnem zavarovanju za 1 dinar ali 4.8 odst. V industriji sami so se pa zvišale dneve za 3.6 odst. To pomeni, da so se mezde zvišale bolj v korist delavstvu, ki ni zaposleno v industriji.

Skupna vsota zavarovane povprečne dnevne mezde članov delavskega zavarovanja znaša na leto nad 5 milijard dinarjev.

Za naše narodno gospodarstvo je ta vsota znatnega pomena. Predstavlja namreč skoraj četrtino vrednosti naše agrarne proizvodnje. Računajoč, da se polovica teh dohodkov porabi za nabavo življenjskih potrebščin, tedaj ta vsota ni manjša od vsote, ki jo lahko dobimo pri povprečnem izvozu naših poljskih pridelkov.

Med najtežjimi problemi naše industrije je problem njenega financiranja. Zaradi pretežno agrarne značaja, brez razvite domače tehnike in industrijskih tradicij je težko preskrbeti potrebna sredstva za nje dvigavanje in kreditiranje.

Za časa gospodarske krize so tečaj delnic industrijskih podjetij povprečno padli za 50 odst. svoje vrednosti v letu 1930.

Tečajni teh delnic so še dalje ostali jako nizki. V agrarni industriji se za te delnice more dobiti 42 odst., v gozdni 30 odst., v kovinski 77 odst. in pri ostalih industrijskih podjetjih 75 odst. vplačanega kapitala.

Nasproti industrijskim delnicam pa je tečaj delnic bank 101 odst. vplačanega kapitala. Večina naših prihrankov se porabi za nakup zemlje, za obdelovanje, gradnjo hiš, državne papirje in banke.

Vsi ti načini hranjenja niso ugodni za financiranje industrije. Zaradi tega smo navezani na državo in inozemski kapital. Udeležba države v industriji se je povečala zlasti v zadnjih letih. Samo v minulem letu je država sodelovala v formiranju industrijskega kapitala z več nego 800 milijoni dinarjev.

Zilphia Horton vodi petje delegatov iz južnih držav na konvenciji tekstilne unije v Philadelphiji, Pa.

ni dolga približno deset milimetrov. Potlej se zabubi v zapredek, ki je močnejši in debelejši kakor prvotni oklep. Ze čez nekaj dni zleze iz bube odrasel molj. V vročem poletju se lahko izvalijo kar trije rodovi teh škodljivcev.

Kakor za vse škodljivce, velja tudi za te: lažje jih je ubraniti se, kakor jih odpraviti potem, ko so se že vgnezdili. Zato se jih bomo torej branile. To bomo dosegle le s čistočo in higieno. Če bomo obleke, pohištvo in preproge pridno zračile, stepale in ščetkale, bomo moljem oropale potrebne mir, ki ga rabijo za vgnezdenje in za razmnoževanje. Kjer je pa samica že pustila svoja jajčeca, jih bomo s stepanjem in ščetkanjem tudi še lahko odstranile, ker se tkani ne drže prav trdno.

Smrt moljem in muham!

Med vsemi gospodinjskimi škodljivci je molj najnevarnejši, ker povzroči največ škode in ga najtežje odstranimo. Da se boste pa lahko uspešno borili proti njim, je treba o njih vedeti kaj več.

Samica znese podolgovata, rumenkasta jajčeca, in sicer 60 do 200 v teku več dni na različnih mestih sukna. Jajčeca pa niso posebno zavarovana, kar je za nas posebno važno. V sedmih do dvanajstih dneh — to je odvisno od toplote — se zvali iz jajčeca komaj milimeter dolga, rumenkasta žuželka. Takoj si stke iz volnenih niti ali pa iz las oklep, ki ga nosi potlej vse svoje življenje in ga po potrebi tudi poveča. S svojimi močnimi čeljustmi gloda tkanino, dokler

v svojim obiskom počasti tudi naša živila in posode in jih tako onesaži, jo moramo še posebej sovražiti. Posebno nevarni so pa kajpak dotiki umazanih mušjih nog in peruti s človeško kožo, posebno če je koža ranjena. Tako nam muhe utegnejo povzročiti zastrupljenje krvi in druge bolezni, prav tako pa prenašajo nevarne bacile od enega človeka do drugega. Tako je s temi "nedolžnimi" muhami! Zato jih ne smemo trpeti v sobah, da o kuhinji in šrambi sploh ne govorim! Če se pojavijo v večjih množinah, jih odstranimo s krezolom. Nekateri priporočajo tudi v prah zmlete posušene bučne olupke. Opozorjamo vas pa, da ptiči tega vonja ne prenesejo, zato jih je treba poprej odstraniti. Tudi ljudi rada glava boli od tega vonja. S klemjem prevlečeni muholovci uničijo velike muhe, njihovega zarodka se bomo pa iznebili kvečjemu tako, da bomo vse kote umili s tekočino, ki vsebuje krezol.

Poleti pa, ko je gospodinja dalj časa zdama, morajo kemične snovi nadomestiti redno čiščenje. Obleke in krzno damo po temeljnem čiščenju v vroče in jih shranimo v čisto omaro, ki smo jo umili s terpentinom ali pa poškrpili s kakšnim kemičnim sredstvom proti moljem. Še bolj je pa in bolj praktično, če časopisni papir nekoliko navlažimo in z njim obložimo vso omaro. Tudi morebitne špranje zadelamo s časopisnim papirjem. Za oblaženje pohištva je najbolje, če ga damo napraviti iz tako imenovanega eulaniziranega blaga ali pa pokličemo strokovnjaka, da že storjeno pohištvo eulanizira. S tem sredstvom postane tkanina popolnoma odporna proti moljem, kajti molji ji sploh ne morejo do živega. Priporočljiva so tudi nekatera kemična škropiva. S posebnimi škropilnicami z njimi narahlo poškrpimo tkanino. Uspeh bo pa kljub vsem sredstvom izostal, če ne bomo skrbeli za čistočo in higieno v stanovanju.

Ker pa ti škodljivci včasih tudi letajo okrog, samice, da si poiščejo primeren prostor, kjer odlože svoja jajčeca, samci, da jih oplode, vam priporočamo, da jih že kar takrat uničite, ako jih vidite. Medtem ko molj že od nekaj velja za največjega sovražnika človeštva, so o na videz tako nedolžni muhi to sodbo izrekli šele ne davno. Odkar smo pa spoznali, kakšen delež ima pri prenašanju nalezljivih bolezni, ji ne smemo prav nič prizanašati. Saj vemo, da sede na sleherno snago. Ker ima navado, da s

veliki francoski revoluciji, ki se je začela pred 150. leti 3. maja 1789. Danes hočemo spregovoriti nekaj besed o tem, kako se je vedlo napram tej revoluciji naše ljudstvo in tedanji njegovi vodniki. V Malovi "Zgodovini slov. naroda" beremo n. pr. "Slovesno so doneli šenklaški zvonovi v megleno ljubljansko jesensko jutro leta 1813. in praznično je bilo v dušah prebivalstva po vsej deželi." Tako so torej proslavili odhod Francozov, ki so dali našim krajem moderno šolstvo, vseučilišče, versko in narodno svobodo. Ko so zvonovi slovesno odzvonili, je prišel najbolj nazadnjaški Metternichov absolutizem. Dosti bolje se ni obnašal niti prvi slovenski pesnik Valentin Vodnik, ki je visoko napredoval pod francoško upravo. 17. februarja 1797. leto se je ustavil v Ljubljani avstrijski nadvojvoda Karl, ki ga je poslal cesar Franc, da zaustavi s svojo vojsko Francoze, ki so bili že v Italiji. Pri tisti večerini slavnosti v Ljubljani so običajni cesarski pesmi dodali še dostavek, ki ga je spesnil Valentin Vodnik:

Francoska revolucija in slovenska zgodovina

Dobri Fronc za nas skrbi, pošlje svojega ljub'ga brata, Karel rešit nas hiti.

Kljub skrbnosti dobrega cesarja Fronca je francoska revolucijarna armada prodirala skozi Italijo v naše kraje. Kako napačno je bilo podučeno naše ljudstvo o francoski revoluciji, se vidi iz tega, kar nam spet pove zgodovina: Povsod je prešinil prebivalstvo tolik strah pred Francozi, ki so slisali o grozotah njihove revolucije toliko pripovedovati.

Povsod je prešinil prebivalstvo tolik strah pred Francozi, ki so slisali o grozotah njihove revolucije toliko pripovedovati. (Dalje na 3. strani.)

Razgovor z br. Keržetom

Br. Kerže zahteva zase toleranco glede svojih prepričanj (Prosveta, 18. maja). Ne more se pritožiti, da je ni dobil. Vse je lahko povedal v Prosveti, kar je hotel, čeprav je s svojim čudnim in neosnovanim kritiziranjem konfliktu s postavljenimi smernicami publikacij SNPJ. On zahteva toleranco zase, ni pa smernice Prosvete, za naše demokratično stanovišče v delavski politiki in napram totalitarnim režimom.

Mene nič ne briga Keržetovo mnenje o današnjem režimu Rusije, ki ga lahko razpravljamo v drugih časopisih kolikor hoče in jaz ga ne bom omenjal — toda, če on pride s tem mnenjem ali prepričanjem v Prosveto, je to dolžnost kot urednika, da to njegovo mnenje objavim, ker je ne samo zmotno, temveč tudi v konfliktu z našim določenim stališčem. Prosveta ne more jezdit na dveh konjih hkrati: ker to bi bilo nesmiselno. Ali smo za demokracijo ali smo za diktaturo, za prvo ali drugo za oboje hkratu ne moremo biti, če hočemo biti resni in pošteni. Prosveta je (v smislu 11. člena) pov 11. redne konvencije SNPJ) za demokracijo na vsej črti, zato pa ne more biti za nobeno diktaturo — fašistično niti komunistično.

Rusija ima danes diktatoričen režim. Nihče ne more tega zanikati, niti br. Kerže ne. Če se razvije iz Stalinovega režima, mi vsi skrajno ne vemo; demokracija se bo težko razvila, če se razvije, jo Prosveta toplo pozdravlja. Danes je pa aktualno v Rusiji le to, kar je in to je Stalinova diktatura, ki je po svojih metodah prav tako totalitarna, okrutna, brutalna in protidemokratična kot je Hitlerjeva Mussolinjeva ali Frankova diktatura. To dejstvo, ki ga vsa komunistična zofistika ne predrugači in ne prebarva.

Br. Kerže je včasih — in ni še dolgo tega — drugače pisal o boljševizmu, toda danes misli drugače. Piše namreč: "Evolution je večna na svetu, da se danes kaže ena stvar ti luči, jutri pa posveti nov žarek, pa človek zapazi nekaj drugega... Pravilno in pošteno je, da se vselej piše tako, kakor je in ne tako, kakor sem rekel ali mislil včeraj..." (Prosveta, 16. maja.)

Da, evolucija je večna! Ampak ta evolucija nima nič opraviti z obračanjem plača po vrtu. Keržetova "evolucija" v tem primeru pomeni nazaj v barbarizem, toda evolucija ni tega kriva, pač pa tako hoče br. Kerže, ki hoče, da se njegova nova politika ujema s pitoburško fronto, odkar se mu je "posvetil" žarek.

Da, br. Kerže, moje prepričanje o Stalinovem režimu se docela ujema z — delavsko politiko, z demokratično usmerjeno delavsko politiko, kakor je izražena v resoluciji glede političnih smernic Prosvete, ki je bila sprejeta na 11. redni konvenciji SNPJ. Kadar bo sovjetska politika v Rusiji v resnici demokratično usmerjena, jo bo Prosveta z veseljem varjala.

Keržetovo mnenje glede onih "antifalšistov" v Pittsburghu, katerim je zapel slavo, kakršnim jim ni še nihče — niti oni sami se še niso tako pretirano pobahali — je unikum. Piše namreč, da so že "organizacija, katera po življenju velikosti daleč presega vse, kar smo kdaj imeli..."

Vsekakor se oni sami smejejo najnovejši Keržeta — in vsi oni, ki so jim (odkar se je tudi njim "posvetil" nov žarek) blizu, se lahko hahljajo. Če so res že takšna organizacija, kakršna jim je prisodil br. Kerže, tedaj je z drugimi besedami povedal, da oni ni več 30 let nič delal v Ameriki in vsi ostali ameriški Slovenci, izvemši seveda pittsburskih "antifalšistov", nismo storili nič: vse naše delo ne šteje, pritiklavci smo vsi skupaj — se komunisti znajo delati čudeže, prave čudeže!

In vrhu vsega tega pravi br. Kerže, da "bija fakta." Well — če so to fakta, potem pravljica o zakleti kraljčini na Kamnem gradu tudi fakt. Ali je Keržetov dvom, če so pitoburški "antifalšisti" komunisti ali niso, dejanski fakt? Če misli, da je — se mu bodo "antifalšisti" sami smejali, ker oni vedo bolje, kaj so.

Slaba poteza je tudi Keržetova "ugotovitva" da komunisti in jaz zajedamo iz istih Marksovih knjig, torej bi lahko potovali v enem vozničku. Jaz ne vem koliko br. Kerže pozna Marksovo delo; če bi jih poznal le deloma ali v glavnih točkah, bi lahko videl, da se komunisti tako brigajo za Marksa kot za lanski sneg. Brigajo se le — ker se morajo, če hočejo biti "pravi verni" — za Stalinove priročnike. Ampak br. Kerže je pokazal, da pozna Marksovo poglavje: "Delavci vseh dežel, združite se!" (Dalje na 2. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 9. junija 1919) Domače vesti. V New Duluthu, Minn., je pri delu v tovarni ubit 34-letni Jos. Tomljanovič, član SNPJ. Delavske vesti. Gompers je na konvenciji ADF predložil načrt za odpravo stavk. Po svetovni vojni. Predsednik Wilson je formalno sovražni senat, da mu ne izroči ravnove pogodbe, dokler ne bo podpisana v Nemcih. Sovjetska Rusija. Rdeče armade nadvladajo z zmagami na vzhodu in zapadu.

Pogled na razvaline v Chungkingu, Kitajska, po japonskem napadu iz zraka.

Novice starega kraja

Novenije

je spet zdvajala

Novo mesto, 22. maja. — V dneh hudih nalivov so vsi Krke prestopili svoje bregove in razlili po travnikih in ravnicah. Krka je v svojem območju prestopila in narasla za 2.50 m normalo. Ogromni hudourniki so pridrevli v nižino, so bili za seboj pravo puščavo. Vse so utrgele cele planjave, ki je zdrknila ponekod v s tem zaprla do pota. Krka, ki je ponela svojo strugo, se je na bregu razlila po mestnih ulicah in nasadih, kjer je na zasebnikom ogromno uničila. V Kostanjevici voda proti večeru še vedno narašča. Zaradi velike elementarne nesreče so ljudje povsem obupani in nujno prosijo pomoči.

Pošta Brežice-Novo mesto je do nadaljnjega zaradi povodnji v Kostanjevici ustavljena in tudi ni avtobusne zveze.

Milijunska škoda na Krškem polju

Krško, 22. maja. — Deževje večeršnjega dne, ki je padlo na Krško polje, je napravilo milijonsko škodo v vsaj okolici. Prebivalstvo je vse obupano, ker je letošnji pridelek popolnoma uničen. Povsod stoji jezera vode. Sava in ostale reke stalno naraščajo. Najhujše je prizadeta občina Cerklje, kjer se je utrgal oblak. To občino je že pred dvema letoma, in sicer 1. avgusta, prizadela enaka vremenska nesreča, in letos so spet prizadeti isti kraji.

V nedeljo okrog 4. zjutraj je potok Piroška, ki teče skozi vasi Zver, Dolnja in Zgornja Pirošica in Brvi, tako narasel, da je pri mostu dosegel pol metra nad banovinsko cesto. Vse njive in vrtove teh vasi so globoko pod vodo. Krka, ki vedno narašča in se je razlila že 3 km na široko.

Včeraj popoldne je ponovno nastel velik naliv, ki je trajal dve uri. Kaže, da se je utrgal oblak. Piroški potok je bil meter visoko nad banovinsko cesto. Voda pa je tako naglo naraščala, da je bilo vključeno kaj rešiti. Bila je 40 cm višja, kakor pri poplavih pred dvema letoma. Naraščala je s tako naglico, da so morali Stoparjevo družino iz Dolnje Pirošice na levi strani potoka ob banovinskem mostu rešiti s čolnom, prav tako tudi živino. Živino mlinarja Franca Steniča iz Dolnje Pirošice so morali odgnati v sosedno vas Malenca. Vse ograje v vasi so popolnoma porušene, ali pa jih je voda odnesla. Uničena je tudi vsa letina, kajti travniki, polja, njive in vrtove so zaliti z vodo. Ponoči okrog 2. zjutraj je potok ponovno narasel za pol metra nad banovinsko cesto. Vse zveze z ogroženimi kraji so prekinjene.

V vasi Satni je voda ponovno odtrgala vogal hiše posestnika

Hribarja, kakor že leta 1937. Nadalje je odnesla banovinski most čez potok Gradišček in raztrgala okrog 100 m banovinske ceste. Vse hiše v tej vasi so pod vodo. Krka še vedno narašča, prav tako tudi Sava. Kakor pripovedujejo, je tudi pri Sv. Križu vse pod vodo. Lesnemu trgovcu Josipu Kotniku je odneslo okrog 100 kubikov lesa. Kolika je škoda, še ni znano, ker še niso pripela poročila s hribov, kjer so tudi ogromni nalivi. Sava še vedno narašča in je danes do štirih popoldne narasla spet za 1 m, tako da ima zdaj 2.5 nad normalo. S seboj nosi velike množine lesa. Prebivalstvo se boji katastrofalnih posledic povodnji.

Usodne posledice na Stajerskem

Maribor, 22. maja. — Nепrekinjeno deževje je napolnilo struge pohorskih hudournikov in potokov. Narasle vode so se razlile preko svojih bregov in marsikje preplavile njive, vrtove in travnike. Tudi Drava je zaradi zadnjih nalivov nenavadno narasla. Na svoji motni površini nosi cele hlode, vejevje, pa tudi obdelan les. Ob nabrežjih prestrezajo ljudje drevje, ki ga bodo uporabili za kurjavo. Zdi se, da je Drava v svojem gornjem toku odplavila veliko množino lesa, pa tudi drugih predmetov, ki so bili v njeni bližini.

Tudi Pesnica je mestoma prestopila svoje bregove ter povzročila občutno škodo. Prav tako Dravinja, ki se je razlila preko bližnjih njiv in polj in vrtove. Nekatere hiše je popolnoma izolirala od sosesčine. Vzdušje železniške proge proti Pragerskemu, Slovenski Bistrici in Poljčanam so polja in travniki precej poplavljeni. Visoko narasli potoki nosijo ogromne množine vode, ki se je valila s pohorskih vrhov v nižino.

Potniki, ki so se danes peljali proti Celju in Zidanemu mostu, pripovedujejo o hudih posledicah naraslih voda. Voglajna je prestopila bregove ter se na široko razlila preko bližnjih travnikov in njiv. Številne hiše so obdane od vode, ki teži nad vrtove, pašniki in drugimi kompleksi. Ponekod se je narasla voda približala do višine železniške proge. Zlasti okolica Sv. Ahaca od Grobelna proti Sv. Juriju ob južni železnici je precej hudo prizadeta. Mlini, hiše, gospodarska poslopja so v vodi, ki se preliva daleč naokrog, tako da so se gotova področja pretvorila v pravcate ribnike in mala jezera, po katerih se mladiča vozi na večjih deskah. Opuščeno je, ki ga je povzročilo naraslo vodovje, je napravilo veliko škodo kmetovalcem, zlasti od Grobelna do Celja in še naprej do Tremerja. Tudi Savinja je izredno narasla in nosi na svoji površini velike množine vejevja, debel, pa tudi različnega obdelanega lesa. Široko se je razlila po mestih, kjer ni regulirana, preko polj in travnikov ter je napravila prizadetim posestnikom veliko škodo. Če bi se nalivi ne ustavili in bi neprekinjeno deževje ne pojenjalo, se je bati še usodnejših posledic.

Posebno močno so trpeli kraji ob vznožju Kozjaka in Pohorja. Izpod Velike Kope prihaja v dolino potok Cirkvenica, ki se pri Vuženici steka v Dravo. S seboj je prinesel ogromne množine

Predsednik Roosevelt govori pred reprezentanti organizacije trgovcev na drobno v Washingtonu.

ne hlovov, lesa, vejevja in drugih predmetov. Naval vode je bil tak, da je deloma porušil celo betonski most, zgrajen šele leta 1937, ob železniškem mostu. Zaradi tega so morali deloma prekiniti promet preko mostu. Ogromne množine vejevja, lesa, debel in izravnanih drevet z velikansko silo pritiskajo na obkone mostu. Zaradi povodnji je že sedaj škoda zelo velika. Nekatere hiše ob potoku so v nevarnosti.

Na koroški progi je danes popoldne iztiril potniški vlak. Najbrž je lokomotiva zavozila v plaz, ki je zgrmel z višine na progo. Iz Maribora so poslali pomožni vlak z delavstvom, da očisti progo. Tudi telefonski promet z nekaterimi kraji je popolnoma prekinjen.

Drava je narasla za 2.5 m nad normalo in je poplavlila velike predele Dravskega polja, zlasti niže ležeče kraje.

Dravinja je prestopila bregove

Poljčane, 22. maja. — Od usode povodnji v naši dolini ni daleč in bo vedno tako, dokler Dravinja ne bo regulirana, kar pa na žalost nje ne kaže. Naši kmetovalci, danes spet obupno zrejo na svoje travnike in njive, ki jim grozi povodenj z uničenjem sena in drugih kultur. V soboto zvečer je začelo deževati in je lilo v nedeljo ves dan, tako da ni bilo moči iz hiše. Dravinja je na več mestih prestopila strugo. Prav tako tudi Brežnica. Mnogi travniki in njive so že zaliti z vodo. Tudi čez cesto teče ponekod voda, tako da je ogrožen promet in bodo spet ceste na najprometnejših točkah razdejane.

Na kmet bo, dokler ne bo regulirana Dravinja, v stalnem strahu za svojo zemljo. Šaj pravijo: Če ne pride nesreča za binokli, da uniči seno, pa pride jeza po otavo. Ker vse kaže, da deževja ne bo konec, se je bati resne povodnji.

All ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju edini dar trajne vrednosti, ki ga ali sorodniku v domovino? To je za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

Razgovori z br. Keržetom

(Nadaljevanje s 2. strani.)

prijatelj, že to bi ti lahko posvetilo na resnico, da je med stalinovci in Marksom velika razlika. Marks je pozival VSE delavce brez politične in druge razlike. Stalin pa poziva le stalinovce — — — To sta delala pred njim tudi Lenin in Trocki, ki sta postavila pravilo, da le komunisti naj diktirajo in vse ostale delavske stranke se morajo enostavno podati ali poginiti. Pa čemu to pripovedujem br. Keržetu?

Lepo je gledati iz Amerike v Rusijo in videti le ono, kar človek rad vidi — zlasti tedaj, ko se mu "posveti nov žarek." Br. Kerže, ki je najraje neodvisen in na nikogar in nobeno stranko navezan, je lahko srečen, da je tukaj. Če bi na primer šel v Rusijo in hotel tamkaj nadaljevati svojo neodvisnost, bi se mu prav gotovo drugače posvetilo.

Br. Kerže, ki polemizira z mano, to je: odgovarja na moje argumente, je ob koncu svoje polemike naslovil na nekoga več vprašanj glede zadev na zadnji konvenciji SNPJ. Jaz mu na tista vprašanja ne morem odgovoriti, ker ne vem ničesar o tem, kar br. Kerže vprašuje. Nisem spadal k nobenemu bloku in nobeni skupini in nisem posetil niti ene privatne seje ali kakšnega zakonatega sestanka. Vse, kar sem delal na konvenciji, sem delal javno pred vsemi delegati.

Sicer je pa čudno, da br. Kerže to vprašuje šele zdaj po dveh letih. Kje je bil prej? Zakaj ni vprašal takrat med konvencijo, ko je bila stvar še sveža? — Zanimiva je tudi njegova trditve, da zgodovina SNPJ, katero je spisal Jože Zavertnik, ni pravilna. Zgodovina se sicer opira na pravilne uradne zapisi — med temi tudi na one uradne zapiski, katere je uredil in objavil kot urednik Glasila tudi br. Kerže sam — ampak zapiski ne kažejo pravih slik, pravi danes br. Kerže. In to pravi PETNAJST let potem, ko je Zavertnikova knjiga izšla! Celih 15 let je br. Kerže korénito spal! Ali ni to zanimivo? —

Br. Kerže je v svojem dolgem odgovoru najmanj trikrat poudaril, da smo vsi, ki smo v Ameriki delali s peresom, rasti in ostali brez vsake kritike. Vprašuje: Ali ne bi bilo dobro, če bi bili podvrženi javni kritiki? — Ne vem, kaj misli s tem. Kakšno kritiko ima v mislih? Kritike je bilo vedno dovolj — z nasprotne strani; po njem in po meni, kakor po drugih, je neprestano lopalo, a najbrže on tega ne smatra za kritiko in deloma ima prav. Ali misli samokritiko? Tudi te ni manjkalo. On sam je kritiziral nekatera moja dela.

Kakšno kritiko torej misli? Profesionalno; objektivno? Če je to manjkalo med nami, ni naka krivda, kajti sposobnih objektivnih kritikov ni bilo in še danes jih ni med nami. Toda na vsej črti to ne velja. Na primer jaz sem šel skozi kritiko v starem kraju, kjer mi je Cankarjeva družba izdala tri knjige. Šo what? — (Konec.)

Slovenska Narodna Podporna Zednota
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR
IZVRŠEVALNI ODBEK:

Vincent Calnar, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vidler, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Lawrence Gradisek, pomoč. taj.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vogrich, gl. blagajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Viljo Godina, spravitelj glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Malek, urednik glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

PODPREDSEDNIKI:
Andrej Vidrih, prvi podpredsednik.....706 Forest Ave., Johnstown, Pa.
Frank Bolka, drugi podpredsednik.....623 S. 15th St., Milwaukee, Wis.
John Podbez, Jr., prvi distriktni podpredsednik.....Box 227, Strabane, Pa.
Camillus Zarnick, drugi distriktni podpredsednik.....3587 W. 85th St., Cleveland, Ohio
John Klancok, tretji distriktni podpredsednik.....414 Todd St., La Salle, Ill.
Edward Tomacic, četrti distriktni podpredsednik.....Box 434, Walsenburg, Colo.

GOSPODARSKI ODBEK:
Math Petrovich, predsednik.....227 E. 151st St., Cleveland, Ohio
Vincent Calnar.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vidler.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vogrich.....231 S. Fremont Ave., Clarendon Hills, Ill.
John Olin.....1837 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
Donald J. Lotrich.....1490 S. Lombard Ave., Berwyn, Ill.
Jacob Zupan.....

POROTNI ODBEK:
John Gorick, predsednik.....411 W. Hay St., Springfield, Ill.
Frank Barbic.....19311 Moskoka Ave., Chicago, Illinois
Anton Šilar.....Box 27, Arma, Kansas
Frank Vrazarich.....315 Tenth St., Lawrence, Pa.
John Trešelj.....Box 157, Strabane, Pa.

NADZORNI ODBEK:
Frank Zalta, predsednik.....2381 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Fred Malgar.....25 Westlawn Ave., Peru, Illinois
Milan Medvedchik.....16202 Arcade Ave., Cleveland, Ohio

Francoska revolucija in slovenska zgodovina

(Nadaljevanje s 2. strani.)

da so ljudje poskrili imetje v votlinah, živino zapodili v gore in gozdove in se sami razbežali. Po poročilu "Novic" je bežalo tiste dni skozi Ljubljano proti Stajerski tolko ljudstva, da je kar voz za vozom tekel. Mal pripoveduje: "Kaj čuda torej, da so bili tudi Ljubljanci... od strahu in groze pred razpiti prekučini in jakobinci vsi zbegani. Vaj tretjina prebivalstva je pobegnila."

In na tih petek, 31. marca 1797. leto ob osmih zjutraj je prijezdil v Ljubljano francoski kapetan s 40 huzarji in splašeni Ljubljancem, ki so se ostali doma, oznanili, da niso Francozi nobeni divjaki, temveč kulturni ljudje, ki spoštujejo tudi jezik in običaje vsakega naroda. Nikomur se ni treba bati za imovino. In res so se njegovi vojniki lepo obnašali. Ko je poskušal neki vojak tatvino, ga je dal ustreliti pred ljubljansko stolnico.

Valentin Vodnik, ki je prej slavil Francoza, je sedaj spesnil himno Francozom in Napoleonu na čast — "Ilirijo oživljeno..."

Ko je bil Napoleon premagan, je postal cesar Franc v Ljubljano kot vojaškega in civilnega guvernerja barona Lattermana, kateremu na čast imamo še danes v ljubljanskem Tivoliju posvečen drevored. On je dal odpraviti takoj vse svobodščine in najbolj črna reakcija in najhujše podložništvo je zavladalo. Valentin Vodnik je pa tretjič

Napravite vaše apartamente bolj atraktivne za stanovalce

... z novim **SERVEL PLINSKIM REFRIGERATORJEM**

ZDAJ PO NOVI NIZKI CENI!

Veliko, veliko Chicagoških lastnikov apartment poslopij drži svoje stanovalce zadovoljneje — napravijo apartamente bolj atraktivne z instaliranjem Servel plinskih refrigeratorjev.

TIHOTA plinskega refrigeratorja je ena stvar, ki vedno zadovolji najemnike. Ampak tista je samo ena večjih naprednosti plinskega refrigeratorja. Vrh tega imate nizki trošek, leto za letom zanesljive poslužbe, stalno mrzlo in varno ohranjena jedila, to postavlja ta znameniti refrigerator v razred zase! — Instalirajte Servel plinske refrigeratorje v vaše apartamente. Po novih nizkih cenah — je to investicija, ki izplačuje velik delež v zadovoljstvu najemnikov in znizja vzdrževalne stroške refrigeratorja.

Je drugačen kot...
• Zmazuje brez premičnih delov
• Je vedno tih
• Stane manj obratovanje
• Daje več letno poslužbo

Za popolna pojasnila:
POKLIČITE WABASH 6000, APARTMENT HOUSE DIVISION

MODERN COOKERY CONSERVES HOT WATER SILENT REFRIGERATION GAS HEATING

Slika kaže državne miličnike, ki stražijo cesto v okraju Harlanu, Ky., pred piketi rudarske unije UMWA.

